

Німецький варіант

*Wir setzen uns an den Tisch.
Er schiebt den Sessel an die Wand.
Sie geht zur Fachschule.
Wir gehen zur Meisterschule.
An dem Baum sind schöne Birnen.
Wir studieren (sind) an der Akademie.
Am Boden liegen Pflaumen.
Wir leben auf dem Lande.
Sie schauten an die Wand.
Wir bereiten uns auf die Wintersaison.
Ich gehe auf ein Fest.
Ich bin auf dem Gipfel.
Ich handle auf dem Markt.
Ich sitze auf dem Bahnhof
Das Auto fährt an der Universität.
Sie will an der Ampel nach rechts fahren.
Das Sofa steht am Fenster.
Der Schnellzug fährt Bahnsteig 7 ab.
Der Zug fährt vom Signal 2 an langsamer.
Wir gehen an die Elbe.*

Австрійський варіант

*Wir setzen uns zum Tisch.
Er schiebt den Sessel zur Wand.
Sie geht in die Fachschule.
Wir gehen auf die Meisterschule.
Auf dem Baum sind schöne Birnen.
Wir studieren (sind) auf der Akademie.
Auf dem Boden liegen Pflaumen.
Wir leben am Lande.
Sie schuten auf die Wand.
Wir bereiten uns für die Wintersaison.
Ich gehe zu einem Fest.
Ich bin am Gipfel.
Ich handle am Markt.
Ich sitze am Bahnhof
Das fährt bei der Universität vorbei. vorbei.
Sie will bei der Ampel nach rechts fahren.
Das Sofa steht beim Fenster.
Der Schnellzug fährt vom Bahnsteig 7 ab.
Der Zug fährt ab Signal 2 langsamer.
Wir gehen zur Elbe.*

Наведемо приклади темпоральних відмінностей у вживанні прийменників:

Німецький варіант

*Am Ende des Sommers war sehr heiß.
Am 60. Geburtstag sah er jung aus.
Ich war dort am Abend zum Sonnabend.*

Австрійський варіант

*Zum Ende des Sommers war sehr heiß.
Zum 60. Geburtstag sah er jung aus.
Ich war dort am Abend auf Samstag.*

Відмінності вибору прийменників у функції обставини способу дії та предикатива:

Німецький варіант

*Sie wohnt als Untermieterin illegal.
Sie muss alles mit den Händen machen.
Wir sind ganz gut in der Zeit.
An der Arbeit ist es nicht leicht.*

Австрійський варіант

*Sie wohnt zur Untermienerin illegal.
Er muss alles von Hand machen.
Wir liegen in (mit) der Zeit gut.
Bei der Arbeit ist es nicht leicht.*

Отже, відмінності вживання прийменників між німецьким і австрійським варіантами німецької мови незначні, загальнозрозумілі для носіїв мови. Відхилення у вживанні найбільше зустрічаються у розмовній мові, в творах австрійських письменників, які для наголошення австрійської приналежності використовують національно марковані слова, в тому числі й прийменники.

Камінська О. І.
(Чернівці)

ДИПЛОМАТИЧНИЙ ПІДСТИЛЬ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У статті розглядається сфера функціонування, стилістична своєрідність, синтаксичні особливості та шляхи формування термінологічного складу дипломатичного підстилю як одного із різновидів офіційно-ділового стилю німецької мови.

В статье рассматривается область функционирования, стилистическое своеобразие, синтаксические особенности и пути формирования терминологического состава дипломатического подстиля как одного из разновидностей официально-делового стиля немецкого языка.

The article deals with the functionally sphere, stylistic originality, syntactic peculiarities and the ways of terminological creation of diplomatic substytle as one of the German language official style types.

Дипломатія – це мистецтво розв'язання протиріч мирним шляхом; це також техніка і майстерність, які гармонійно впливають на міжнародні відносини і підкорюються певним правилам і звичаям. У дипломатичному словнику під поняттям *дипломатія* розуміється засіб „здійснення зов-

нішньої політики держави, яка є сукупністю невійськових практичних заходів, прийомів і методів, що застосовуються з врахуванням конкретних умов і характеру поточних завдань; 2) офіційна діяльність голів держав і урядів, міністрів іноземних справ, відомств іноземних справ, дипломатичних представництв за кордоном, делегацій на міжнародних конференціях”. [1; 28]

Дипломатична діяльність завжди носила яскраво виражений ритуальний характер. Суспільство дипломатів – це обмежене коло людей, добре підібране, у певній мірі ізольоване, зі своїми суворими правилами етикету та професійної ввічливості.

Мова дипломатії належить до офіційно-ділового стилю, який характеризується високим рівнем регламентації, офіційністю, безособовістю. Вона є сукупністю термінів і фраз і слугує, перш за все, для позначення понять, які є прийнятними у міжнародній практиці. Сфера функціонування дипломатичного підстилю – дипломатія та міжнародні відносини. Сфера дипломатичних відносин перетворилася у окрему галузь людської діяльності, у джерело поповнення дипломатичного словника, виробила свою власну термінологію. Мова дипломатії часто використовується поза науковим контекстом – у засобах масової інформації, нефаховій комунікації тощо.

Отже, актуальність статті полягає у необхідності дослідження дипломатичного підстилю німецької мови, що зумовлюється виникненням нових реалій в результаті розвитку тісних міжнародних контактів і необхідності адекватного і взаємовигідного діалогу на різних рівнях, які вимагають нового оформлення. Мета запропонованої розвідки полягає в аналізі стилістичних та синтаксичних особливостей дипломатичного підстилю, а також шляхів формування його термінологічного складу.

Дипломатичний підстиль містить у собі наступні жанри: конвенція, комюніке, декларація, заява, меморандум, нота, міжнародні угоди та ін. Різновиди жанрів в офіційно-діловому стилі дають підставу виділити у його складі офіційно-документальний підстиль та мову дипломатичних документів, які, як і будь-які функціональні підстили, мають свою систему термінів. Безперечно, дипломатична термінологія відображає ту історичну атмосферу, під час якої вона функціонує. Склад дипломатичної термінології являє собою сукупність лексичних засобів, які вживаються у спеціальній сфері людської діяльності.

Дипломатична термінологія носить книжковий характер, в той же час спостерігається проникнення розмовних елементів. Ми мусимо зазначити, що як для загальнонавжваної лексики, так і для термінологічної характерні полісемія: *Die Konfederation* (1. форма державного устрою; 2. об'єднання профспілкових або інших суспільних організацій); *das Protektorat* (1. одна з форм колоніальної залежності; 2. порушення принципів міжнародного права); синонімія: *die Generallversammlung – die Vollversammlung* (Генеральна Асамблея ООН), *die Beratung – die Besprechung* (зібрання); антонімія: *die Herstellung diplomatischer Beziehungen – der Abbruch diplomatischer Beziehungen* (встановлення дипломатичних стосунків – розрив дипломатичних стосунків), *die Kriegserklärung – die Friedenserklärung* (оголошення війни – оголошення миру) [2; 203].

Дослідження джерел формування термінології дозволяє назвати наступні шляхи її формування: запозичення іншомовних термінів та термінологізація загальнонавжваної лексики. Основним джерелом запозичень слугують терміни латинського походження, які потрапили у німецьку мову через мови-посередники.

Для німецької мови дипломатії характерно вживання міжнародної дипломатичної термінології та термінології міжнародного права, здебільшого латинського та французького походження. Наприклад: *der Konsul* (від лат. *consulere* – радити), *die Demarche* (від фр. *marche* – хід), *das Plenum* (від лат. *plenus* – повне зібрання), *der Diplomat* (від фр. *diplomate* – державний діяч), *der Attache* (від фр. *attache* – дипломатичний службовець), *das Visum* (від лат. *videre* – бачити). Іноді у дипломатичних текстах латинські терміни і вирази вживаються у латинському написанні: право *veto*, *modus vivendi*, *pacta sunt servanda*. Низка запозичень у німецькій мові являє собою наступні етимологічні ланцюжки: нім. *die Akzession* – з французької, і в ньому від лат. *accession*, нім. *das Protokoll* – з французької, у французькій – з середньолатинської, в останній – з грецької. Дослідження показало, що сучасна французька мова фактично успадкувала дипломатичну лексику з класичних грецької та латинської. Переважна частина цих термінів отримала свій семантичний розвиток у сучасній французькій мові і перейшло в німецьку. Це явище можна пояснити з огляду на історичний фактор. З 16 ст. латинська мова поступово витісняється національними мовами, залишаючись до 18 ст. мовою дипломатії. Реформація, секуляризація культурного життя і т.п. явища все більше обмежують вживання латині, висувуючи на перший план нові мови. У дипломатії латинь витісняється французькою мовою. Значна частина термінів представлена запозиченнями із грецької мови,

напр. das Asyl (від гр.asylon – притулок), die Taktik (від гр.tassein – ставити, впорядковувати). Для багатьох таких запозичень характерною є яскрава фонетична, графічна та морфологічна варіативність, яка пояснюється особливостями сприйняття того чи іншого слова у німецькій мові.

Велика частка термінів дипломатії є суто німецькими, напр. das Abkommen – договір, der Botschafter – посол, die Versammlung – збори, die Sicherheit (безпека). Часто німецька мова відіграла роль мови-посередника при переході термінів до інших мов від першоджерела.

Мова дипломатичних документів – це мова, на якій держава говорить із зовнішнім світом. Як по мові окремої людини в цілому складається враження про неї, так і по мові дипломатичних документів судять про обличчя держави. Тому до стилю дипломатичних документів висувуються особливі вимоги. Не дивлячись на стандартизовані формулювання, у цілому і у загальному, ця мова має бути зрозумілою і чіткою, такою, на якій спілкуються народи.

Дипломатичні документи носять офіційний характер, іншими словами, є „державними паперами”. Тут, на наш погляд, можна виділити не стільки стилістичну довершеність, скільки максимально повну відповідність основному змісту, а також точне вираження позиції, змісту політики щодо даного питання.

Зміст дипломатичних документів є частіше за все заданим; перед безпосереднім складанням дипломатичного документу встановлюються певні правила, які є регламентовані відповідною урядовою інстанцією. Тому мета і практичні завдання укладачів зводяться до того, щоб повніше, яскравіше і переконливіше виразити його зміст. Очевидна актуальність кропіткої роботи над мовою, над кожним словом, оскільки нечіткість формулювань, безумовно, призводить до викривлення змісту.

У дипломатичних документах часто вживаються слова, які мають стилістичну позначку, яка надає документам урочисте звучання. Наприклад: der Ehrengast – почесний гість; das Gefolge – особи, які супроводжують; der Höflichkeitbesuch – візит ввічливості; hoher Gast – високий гість.

Використовується так звана етикетна лексика, до складу якої часто входять історизми: Seine Majestät – Його Величність; Seine Hoheit – Його Високість; Seine Exzellenz – Його Високоповажність, а також близька до етикетної лексики компліментарна лексика (протокольні офіційні формули дипломатичної ввічливості):

Ich habe die Ehre und das Vergnügen (я маю честь і задоволення);

Ich fühle mich geehrt (я маю честь);

Es ist mir eine besondere Freude (мені приносить велике задоволення);

Sehr geehrte Damen und Herren (пані та панове);

Ich versichere der ausgezeichneten Hochachtung (я можу запевнити повагою).

Багато з цих протокольних офіційних формул мають емоційно-експресивну забарвленість. Це зближує дипломатичний підстиль із публіцистикою, наприклад: Ich möchte hier Vorbehalte anmelden (я би хотів тут заявити про застереження); über eine Frage debattieren (обговорювати питання); ein Argument widerlegen (спростувати аргумент).

Для синтаксису дипломатичних документів характерно вживання умовно-допустових речень, гнучких формулювань, що відповідає вимогам дипломатичного етикету, дипломатичного такту. Наказовий спосіб і відповідно наказові речення (наказ, веління) вживаються у дипломатичному підстилі у виключних випадках – у нотах протесту, в ультиматумах. Синтаксис дипломатичних документів відрізняється складністю, переважна більшість речень – довгі, ускладнені дієприкметниковими зворотами; складнопідрядні речення із різними типами підрядних частин, великим переліком однорідних членів, часто підкреслених графічно за допомогою членування конструкції. Наприклад: договір між Федеративною республікою Німеччиною та Німецькою Демократичною Республікою про об'єднання Німеччини від 31 серпня 1990р:

Die Bundesrepublik Deutschland und die Deutsche Demokratische Republik –

***ENTSCHLOSSEN**, die Einheit Deutschlands in Frieden und Freiheit als gleichberechtigtes Glied der Völkergemeinschaft in freier Selbstbestimmung zu vollenden,*

***AUSGEHEND VON DEM WUNSCH** der Menschen in beiden Teilen Deutschlands, gemeinsam in Frieden und Freiheit in einem rechtsstaatlich geordneten, demokratischen und sozialen Bundesstaat zu leben,*

***IN DANKBAREN RESPEKT** vor denen, die auf freidliche Weise der Freiheit zum Durchbruch verholfen haben, die an der Aufgabe der Herstellung der Einheit Deutschlands unbeirrt festgehalten haben und sie vollenden,*

***IM BEWUSTSEIN** der Kontinuität deutscher Geschichte und eingedenk der sich aus unserer Vergangenheit ergebender besonderen Verantwortung für eine demokratische Entwicklung in Deutschland, die der Achtung der Menschenrechte und dem Frieden verpflichtet bleibt,*

IN DEM BESTREBEN, durch die deutsche Einheit einen Beitrag zur Einigung Europas und zum Aufbau einer europäischen Friedensordnung zu leisten, in der Grenzen nicht mehr trennen und die allen europäischen Völkern ein vertrauensvolles Zusammenleben gewährleistet...

Цей довгий фрагмент тексту – одне речення, в якому, абзацами, абзацними відступами підкреслені інфінітивні звороти та підрядні речення, а шрифтом – значущі частини, мета тощо. Стили різних дипломатичних документів значно відрізняються один від одного. За словами Попова, якщо для внутрішнього листування характерні короткість, чіткість, недвозначність, то для, власне, дипломатичного листування характерні інші риси, такі, як дотримання обережності, такту, стриманості, знання використаних специфічних фраз і термінів, прийнятих у дипломатичній мові. Дуже важливим є врахування політики країни перебування, її культури і порядків. [3;17]

Існують різні види дипломатичних документів, але сьогодні нормою дипломатичного листування стали вербальні ноти. Текст вербальної ноти складається у третій особі. Наприклад: нота уряду Федеративної Республіки Німеччини до країн Західної Європи з нагоди парафування Варшавського договору від 19 листопада 1970р.:

Den Botschaften der drei Mächte in Bonn wurden am 19. November 1970 nach der am 18 November erfolgten Paraphierung des Vertrages zwischen der Bundesrepublik Deutschland und der Volksrepublik Polen gleichlautende Verbalnoten

Nachstehend der Text der Verbalnote an die Botschaft des Vereinigten Königreichs Großbritannien und Nordirland:

Auswärtiges Amt

An die Königlich Britische Botschaft

Bonn

Das Auswärtige Amt hat die Ehre, der Königlich Britischen Botschaft anliegend eine Note der Regierung der Bundesrepublik Deutschland vom heutigen Tage an die Regierung des Vereinigten Königreichs Großbritannien und Nordirland zu übermitteln.

I в кінці: Das Auswärtige Amt benutzt diesen Anlaß, die Königlich Britische Botschaft erneut seiner ausgezeichneten Hochachtung zu versichern.

Особливе місце у дипломатичних документах приділяється формі, перш за все звертання, заключному компліменту, правильному написанню прізвища, адресата та його титулуванню:

міністру – Herr Minister, Ihre Exzellenz

послу – Herr Botschafter, Ihre Exzellenz

посланнику – Herr Gesandte, Herr Minister

тимчасовому повіреному у справах – Herr Bevollmächtigte

Зразок особистої ноти:

Herr Ministerpräsident!

Namens und im Auftrag der Deutschen Regierung habe ich die Ehre, Euerer Exzellenz folgendes mitzuteilen:

Aus Anlaß des am heutigen Tage erfolgten Beitritts Jugoslawiens zum Dreimächtepakt bestätigt die Deutsche Regierung ihren Entschluß, die Souveränität und territoriale Integrität Jugoslawiens jederzeit zu respektieren.

*Genehmigen Sie, Herr Ministerpräsident, die Versicherung meiner ausgezeichneten Hochachtung.
gez. Joachim von Ribbentrop*

(особистий підпис)

Особиста нота починається з простої форми звертання і закінчується такою самою формою.

Дипломатичний підстиль є найбільш „відкритим” з усіх підстилів ділової мови, він ближче за інші різновиди офіційно-ділового стилю стикається із політикою і публіцистикою, і це обумовлює його мовну і стилістичну своєрідність. В наступних дослідженнях плануємо проаналізувати інші види дипломатичних документів, а також дослідити виникнення і розвиток термінів дипломатії у діахронічному аспекті.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Громько А.А. Дипломатический словарь. – М.: Наука, 1984.
2. Камінська О.І. Лексичні особливості термінологічної системи німецької фахової мови дипломатії // Буковинський журнал. – Чернівці, 2007. – Вип. 2-3. – С. 200-204.
3. Попов В.И. Современная дипломатия. Теория и практика. Дипломатия – наука и искусство. М.: Наука, 2004. – 252с.